

Sagan om den korrumperade rikspolischefen eller historien om mannen som gjorde karriär genom att lära sig skratta på rätt ställe

På morgonen den 6 oktober anordnades en radarkontroll utanför ett daghem på Valborgsmässövägen i Stora Staden. Det var Enhetens s.k. aspirantgrupp som genomförde kontrollen. Gruppen bestod av dryga tiotalet polisaspiranter och några handledare, däribland Tjalle Tvärvigg själv. Polisinspektör Kalle Larsén förde befälet. Polisaspirant Mats Sellberg blev utsedd till att stoppa fortkörarna.

Tjalle satt med nervevad sidoruta i en polisbuss i omedelbar anslutning till stopplatsen och förde anteckningar i ett platsprotokoll. Vid bussen stod aspiranterna och väntade på att få skriva ut böter. När radarn slagits på registrerades en strid ström av fortkörare. Bilarna dirigerades in på en tvärgata, en efter en. Det var många som blev av med körkortet. Tjalle minns särskilt en man som just köpt en bärgningsbil efter att ha gått arbetslös en längre tid. Han blev förtvivlad när han fick veta att hans körkort skulle omhändertas. Några grät. Andra bad att få slippa bli rapporterade. Som vanligt hjälpte inga ursäkter eller bortförklaringar. Alla behandlades lika - alla utom rikspolischefen Bertil Eskilsson.

Polispersonalen vid radarn anropar Sellberg och säger att han ska stoppa en mörk saab 9000. Tjalle tittar upp och ser Sellberg göra stopptecken. Saaben bromsar in ganska sent framför fötterna på honom och girar därefter åt höger. Till skillnad från övriga bilar som stoppats fortsätter saaben förbi stopplatsen och stannar ett trettiotal meter längre fram på Valborgsmässövägen.

Ur bilen kliver Bertil Eskilsson. Skinnrocken med gradbeteckningar är uppknäppt. "Det är ju rikspolischefen!" säger några av poliserna i munnen på varandra. "Vad pinsamt!" viskar en kvinnlig aspirant förläget. Bertil Eskilsson går fram och hälsar världsvant på aspiranterna som förvånat stirrar på fortköraren med fladdrande skinnrock och polismössa.

En man som under en längre tid kritiskt stått och granskat vårt arbete skiner upp när han får se att landets högste polischef haffats. Han tar sin son i handen och ställer sig någon meter bakom Bertil Eskilsson när denne börjar samtala med en manlig aspirant. Polisaspiranten ler lite ansträngt och försöker flera gånger förklara för rikspolischefen att han kört för fort. Slutligen är det en annan aspirant som pekar och förklarar var radarn är placerad. Då syns

det att Bertil Eskilsson förstår. Hans leende stelnar och pannvecken blir mer markerade än vanligt. Kalle Larsén, som varit upptagen med en bilist, får syn på rikspolischefen och kommer sättande med stora steg.

Efter en kort konversation går Kalle Larsén och Bertil Eskilsson åt sidan och talar lågmält med varandra. Aspiranterna fortsätter att småprata och fnissa åt händelsen. Polisaspirant Ulla Lilja står på tur att skriva ut böter. Tjalle Tvärvig meddelar henne att rikspolischefen kört i 45 km/h klockan 08.49. Ulla antecknar och avvaktar att Kalle Larsén och Bertil Eskilsson ska prata färdigt. Eftersom det dröjer några minuter går ett par aspiranter fram till Tjalle och frågar vad som kommer att hända. Tjalle Tvärvig förklarar att fortkörningen kommer att handläggas precis som vanligt och tillägger med skämtsamt ton att rikspolischefen självfallet kommer att godkänna ett ordningsföreläggande.

Plötsligt kommer Kalle Larsén fram till Tjalle och ber om en primärrapport. Ulla Lilja beordras skriva ner de nödvändigaste uppgifterna. Rikspolischefen säger: "Jaha, då säger vi det" och skyndar mot bilen. I samma stund upptäcker Tjalle Tvärvig att Ulla inte antecknat personnumret och ropar därför till Bertil Eskilsson att han ska stanna. Efter att ha rabblat sitt personnummer två gånger rusar han vidare till sin bil och försvinner med en rivstart.

Det hela såg märkligt ut eftersom Bertil Eskilsson inte verkade stressad när han stannade för att hälsa men sedan plötsligt fick mycket bråttom. Det var uppenbart att mannen med barnet också tyckte det var underligt. Han blev upprörd och pekade ursinnigt med fingret i den riktning saaben försvunnit och skrek något i stil med: "Dom där jävla höjdarna dom ska alltid klara sig medan vanligt folk åker dit! Men det här, det ska jag följa upp!" Mannen försvann i riktning mot daghemmet.

Några minuter senare stod det en fotograf från Kvällstidningen Experten och förevigade alla närvarande. Då var rikspolischefen långt borta och fortfarande omedveten om vad han ställt till med. När Ulla skulle lämna över primärrapporten till Tjalle Tvärvig bad Tjalle henne göra en dataslagning och skriva ner rikspolischefens adress, eftersom de inte hann få den innan han rusade iväg. Kalle Larsén blev irriterad och sa att det inte skulle skrivas något mer på primärrapporten därför att - som Tjalle Tvärvig förstod det - de sparsamma anteckningarna skulle tyda på att rikspolischefen haft bråttom. Eftersom de kände till fortkörarens yrke antecknades, som kurios, "RIKSPOLISCHEF" på rapporten. Kalle Larsén var inte road

av detta tilltag men aspiranterna tyckte det var kul. När Ulla lämnat in rapporten stoppade Kalle in huvudet i polisbussen, där Tjalle satt, för att berätta vad Bertil Eskilsson sagt. Mycket förvånad citerade Kalle rikspolischefen: "Hur brukar ni göra när kollegor kör för fort? Går det inte att ordna på något sätt?"

Kalle berättade att det var rädslan för att händelsen skulle komma ut i massmedia som gjorde att Bertil Eskilsson ville klara sig från rapportering. Tjalle och Kalle förde en kort diskussion om det märkliga i att en rikspolischef över huvud taget kunde yttra något sådant. Tjalle tyckte dessutom att det var dumt att Kalle - som Tjalle Tvärvig förstod det (och fått bekräftat i efterhand) - på eget initiativ fabulerade texten till primärrapporten och beordrade Ulla att skriva ner den. Men Tjalle sa inget. Kalle var nämligen inte den sortens person som tyckte om att bli kritiserad, särskilt inte av någon underordnad.

När Kalle gått kom flera aspiranter och frågade varför ärendet handlagts på det sätt som skedde. Tjalle Tvärvig tyckte det hela var mycket pinsamt och hade lust att svara att det var mänsklig fåfänga som styrte Kalles handlande. Av lojalitet till sin närmaste chef svarade Tjalle istället något mer nyanserat att han inte hade någon aning om varför det blev som det blev och att Kalle fick stå för de beslut som han fattat.

När radarkontrollen senare avslutades kom Ulla och två andra aspiranter och satte sig i polisbussen. Ulla var påtagligt skakad av det som hänt och frågade Tjalle om hon skulle få sparken eftersom hon skrivit att Bertil Eskilsson hävdade "brådskande tjänsteuppdrag" och detta, enligt Ullas egen uppfattning, inte var sant. Tjalle Tvärvig lugnade henne med att Kalle Larsén beordrat henne att skriva och att han fick stå för eventuella följder av detta.

Eftersom en fotograf varit på platsen sa Tjalle Tvärvig till Ulla att det förmodligen skulle komma att bli diskussioner om händelsen i efterhand. Tjalle förklarade att hon inte behövde oroa sig, bara hon sa som det var och inte försökte skydda någon. Tjalle kunde då inte drömma om vilka konsekvenser händelsen skulle få. Inte heller kunde han tro att aspiranterna så tydligt skulle få erfara att det lönar sig att ljuga, även inför en justitiekansler.

Då poliserna tog lunchuppehåll, på restaurangen vid polisstationen, satte sig Tjalle avsiktligt bredvid en av cheferna i Enhetens ledning. Såvitt Tjalle minns var det Ulrik Bockman och möjligen någon mer chef som satt till vänster om honom. Tjalle brukade i vanliga fall undvika att äta vid samma bord som cheferna eftersom de ibland

markerade att de ville äta i fred genom att sätta sig vid ett annat bord. Eftersom Ulrik var den förste person, i befälsställning över Kalle Larsén, som Tjalle träffade på direkt efter händelsen, var det ett lämpligt tillfälle att underrätta honom om vad som hänt. Tjalle berättade att rikspolischefen fastnat i radarkontrollen. Tjalle berättade kortfattat vad som hänt och tillade att det rapporterats som "brådskande". Bockman frågade varför. Tjalle lät honom förstå att han tyckte det var fel men hänvisade Bockman till Kalle eftersom det var Kalle som pratat med Bertil Eskilsson och därför kände till alla detaljer.

Tjalle hade fått intrycket av att Kalle var omtyckt av cheferna. Tjalle var därför försiktig med att vara alltför kritisk till Kalles handlande sedan Tjalle insett att Ulrik förstod att det inte var fråga om någon brådskande yrkesutövning. Tjalle formulerade sig ungefär så här: "Fråga inte mig varför det blev som det blev. Det var Kalles idé."

När Tjalle kom upp från restaurangen satt flera handledare och åt av sin medhavda mat i det lilla tjänsterummet. De diskuterade naturligtvis Bertil Eskilssons fortkörning. Eftersom hälften av handledarna varit på en annan kontrollplats var de nyfikna på vad som hänt. När Tjalle fick frågan varför rikspolischefen inte var villig att godkänna ett ordningsföreläggande tittade Kalle ner i sin lunchtallrik. Tjalle bollade frågan vidare till Kalle. Denne förklarade lite kryptiskt: "Jag la ´ orden i munnen på honom."

Eftersom inte alla förstod vad Kalle menade förklarade han att han, då han förstod att Bertil Eskilsson ville klara sig från fortkörningen, försökt förmå honom att säga att han hade bråttom. Bertil Eskilsson hade då sagt att han var på väg till en intervju och var lite stressad. Kalle berättade för alla att han spunnit vidare på Bertil Eskilssons uppgifter och förklarat att poliser i dessa situationer har rätt att köra för fort. Bertil Eskilsson hade då nappat på detta och därför skrevs primärrapporten.

Tjalle blev förvånad över Kalles raljerande sätt att berätta. Det var nästan som om Kalle var stolt över att ha "hjälpt" rikspolischefen. Även om Tjalle Tvärvig i efterhand har förstätt att flera handledare tyckte att Kalle agerat felaktigt var det ingen som då sa något.

När Tjalle några veckor efter händelsen talade med Stora Föreningens ordförande Gunnar Gunnarsson berättade han att Bertil Eskilsson sagt att han aldrig kommit på idén att hävda "brådskande tjänsteuppdrag". Istället var det helt och hållet - som Bertil

Eskilsson hade uttryckt det till Gunnar - "kommissarien på platsen som föreslog det". Vid ett senare samtal med JK påstår Bertil Eskilsson att han inte minns vem som först tog upp frågan om brådskande tjänsteövning.

Detta är inte så märkligt eftersom problemet för både Kalle Larsén och Bertil Eskilsson är att ingen av dem kan säga sanningen; Om Bertil Eskilsson berättar att idén med "brådskande tjänsteuppdrag" helt och hållet var Kalle Larséns riskerar han att Kalle ska säga att Bertil Eskilsson utövat påtryckningar och försökt klara sig undan fortkörningen.

På motsvarande sätt kan Kalle Larsén inte säga att Bertil Eskilsson försökt komma undan eftersom Kalle då riskerar att Eskilsson ska ursäkta sig med att det var Kalle Larséns idé att skriva "brådskande tjänsteuppdrag" på primärrapporten. Den ene var fåfång och ville "hjälpa" sin högste chef. Den andre tog varje chans att klara sig från negativ uppmärksamhet i massmedia. Båda har nog i efterhand insett att det inte var särskilt lyckat.

Tiden närmast efter händelsen diskuterades fortkörningen helt öppet bland handledarna. Kalles agerande nämndes då och då men aldrig i dennes närvaro. Rikspolischefens fortkörning uppmärksammas i massmedia, särskilt i Kvällstidningen Experten. Några dagar efter händelsen har tidningen, enligt egna uppgifter, av några polisaspiranter fått veta att Bertil Eskilsson försökte klara sig undan rapportering.

Med anledning av Kvällstidningen Expertens uppgifter beslutar Justitiekanslern den 12 oktober att göra en utredning. Beslutet orsakar naturligtvis turbulens på polisernas arbetsplats. Kalle Larsén blir påtagligt nervös och stressad. Med ens är det ingen som nämner Kalles agerande i närvaro av andra aspiranthandledare. Vid ett tillfälle nämner Tjalle Tvärvigg att det är viktigt att alla inblandade nu säger som det är och inte försöker dölja något för JK. Kalle Larsén hör detta och blir irriterad och snäser: "Det finns inget att dölja!" Tjalle Tvärvigg tog honom på orden och har hållit fast vid detta. Naturligtvis uppskattas inte hans envishet av alla.

Den 17 oktober är Kalle Larsén, aspirant Ulla Lilja och polisinspektör Hoffa Jonson kallade till JK. Jonson var inte med då Bertil Eskilsson stoppades men var vid tiden för händelsen chef för aspirantgruppen. Kalle Larsén verkar spänd och nervös inför förhöret hos JK. Han kan inte sitta stilla. Strax innan han ska åka säger han: "Jag ska höra var våra chefer står någonstans." Därefter försvinner han i riktning mot chefernas tjänsterum.

För den som var insatt i vad som hänt var det inte svårt att förstå varför Kalle var nervös och ville rådgöra med sina chefer. Innan Kalle tog med sig Ulla till JK påpekade Tjalle Tvärvigg att det kanske var lämpligt att hon hade någon från facket eller någon annan utomstående med sig under förhöret, som moraliskt stöd. Detta är vanligt vid s.k. internutredningar. Kalle verkade inte vilja lyssna på Tjalles förslag och någon stödperson följde därför inte med.

När Kalle kom tillbaka verkade han påtagligt lättad. Han berättade inte närmare om förhöret hos JK. Till Tjalles stora förvåning läste han senare i Kvällstidningen Experten att Kalle suttit med under förhöret med Ulla. Tjalle tänkte för sig själv att det måste vara lika korkat som att förhöra en målsägande och ha gärningsmannen med som förhörsvittne. Man behöver inte ha särskilt stor polisiär utredningsvana för att inse att det i en sådan situation finns en påtaglig risk att sanningen inte kommer fram.

Långt senare frågade Tjalle Tvärvigg JK:s handläggare Gunnar Pettersson om det stämde att Kalle varit med under förhöret. Gunnar bekräftade detta men påpekade att JK fritt kan välja utredningsmetoder och att det därför inte var fråga om ett regelrätt förhör utan snarare ett samtal. Han antydde också att det saknade betydelse att Kalle var med eftersom man samtalat med Ulla vid ett senare tillfälle och Kalle då inte varit närvarande.

Dagen efter de första JK-förhören skriver Kvällstidningen Experten att bara de av Kalle Larsén och Hoffa Jonson utvalda aspiranter förhörts av JK. Själv hade Tjalle Tvärvigg inte funderat över att aspiranterna kunde anses vara utvalda. Däremot fortsatte han att irriteras över att Kalle och Hoffa utan förvarning, ibland under pågående lektion, hämtade och skjutsade aspiranterna till JK. Det hade varit rimligt att de fått möjlighet att ha någon utomstående med vid förhören.

Tjalle förstod inte heller varför Kalle och Hoffa var så angelägna om att själva få utföra transporter till JK. Alla aspiranterna hade både körkort och tillgång till tjänstefordon. Dessutom var det brist på handledare och Kalle hade gjort mer nytta på arbetsplatsen. I Kvällstidningen Experten fanns också uppgifter om att polisbefäl ägnat sig åt källforskning.

Eftersom Tjalle var ledig vid tiden för den påstådda källforskningen känner han inte till några detaljer. Däremot vet Tjalle att Hoffa och Kalle påstod sig veta vilken av aspiranterna som hade kontakt med Kvällstidningen Experten; Den 17 oktober skjutsade Kalle

polisaspiranten Stina Westin till JK för förhör. Han berättade för henne att hans fru står först i telefonkatalogen och att Kvällstidningen Experten därför inte lyckats hitta hans telefonnummer. Han berättade också att hans fru heter Elin.

På kvällen samma dag ringde Kvällstidningen Experten hem till Kalle och ville intervjua honom. Med anledning av att Kvällstidningen nu fått reda på Kalles telefonnummer sade han sig vara övertygad om att det var Westin som var Kvällstidningen Expertens källa och att det var hon som höll tidningen underrättad. Hoffa Jonson antog också att det var Westin som "läckt". Han motiverade det med att hon rodnade då han samtalande med henne om händelsen.

Då Westins vitsord senare skulle diskuteras bland handledarna inledde Kalle med att säga att ett högre betyg än genomgående "G" inte kunde komma ifråga för Westin och syftade på de påstådda kontakterna med Kvällstidningen Experten. Eftersom Westin, vid en rättvis bedömning, inte heller var värd ett högre betyg, protesterade inte Tjalle. Däremot tyckte han inte om Kalles brist på respekt för meddelarfriheten.

Vid ett tillfälle berättade Kalle att Rikspolisstyrelsens jurist Ove Granit ringt till hans bostad. Kalle var dock inte hemma. Granit och Kalles fru Elin arbetar båda på Rikspolisstyrelsen och Granit meddelade istället, genom Elin, att han ville ha Kalles version av vad som hänt för att dementera tidningsuppgifterna om att Bertil Eskilsson försökt klara sig från att bli rapporterad. Av naturliga skäl kunde inte Kalle dementera detta och någon dementi blev det därför inte. Tjalle

Tvärvigig började förstå att Kalle måste känna sig pressad. Som en följd av Kvällstidningen Expertens uppgifter om att polisbefäl ägnat sig åt källforskning beslutade JK att utvidga sin utredning. Med anledning av detta tyckte Kalle att handledarna borde ha ett möte och "snacka igenom" händelsen innan de skulle till JK på förhör. Lite ironiskt undrade Tjalle Tvärvig tyst för sig själv vad mötet skulle vara bra för eftersom de kommit överens om att det inte fanns något att dölja. Det blev aldrig något möte.

För att slippa bli skjutsad till JK utan förvarning skickade Tjalle ett fax till handläggaren Gunnar Pettersson och bad honom ringa till Tjalles hemtelefon när det var dags för förhör. På så sätt skulle Tjalle få tid att be någon från facket att följa med. Med tanke på att JK sedan förstörde alla dokumenten är Tjalle idag tacksam för att han var förutseende nog att ta med sig ett förhörsvittne.

Med anledning av Tjalles fax ringer Gunnar Pettersson och frågar om Tjalle har något att berätta. Tjalle trodde att Pettersson kände till vilka som var med vid radarkontrollen och svarar därför något förvånad att han förmodligen har en del att berätta. När Tjalle talar om för Kalle att han är kallad till JK ser Kalle förvånad ut. Tjalle antar att förvåningen beror på att Kalle antingen hoppats på att Tjalle inte skulle förhöras eller att han förväntat sig att han skulle få uppdraget att underrätta Tjalle om förhöret, såsom skett med aspiranterna.

Tjalle Tvärvig kontaktar den fackliga ordföranden vid Enheten, Kenneth Pettersson, som Tjalle har stort förtroende för. Kenneth lovar att följa med till JK. Tjalle tycker det ska bli intressant men är ändå lite skeptisk med tanke på hur JK handlagt de inledande förhören med aspiranterna. Dessutom är det irriterande att justitieministern, efter samtal med Bertil Eskilsson, uttalat att hon har fullt förtroende för honom. Varför kan hon inte vänta tills utredningen är klar och vilken betydelse har hennes inställning för JK:s opartiskhet? Är utredningen - som några luttrade kollegor elakt antytt - bara ett spel för galleriet?

Då Kenneth och Tjalle går uppför trapporna i det gamla stenhuset som JK-ämbetet är inrymt i frågar Kenneth om Tjalle tänker säga som det är. Tjalle svarar att det är självklart. Kenneth kväver ett spontant skratt som om han ser framför sig vilka konsekvenserna kan bli. Tjalle skojar och säger att det ändå inte spelar någon roll vad han säger eftersom JK säkert är lika korrumberad som alla andra. Kenneth förstår att det är ett skämt och de försöker hålla tillbaka skrattet då de ringer på dörrklockan vid den glasade innerdörren.

Gunnar Pettersson tar i hand. Han ber Tjalle och Kenneth sitta ner i väntan på att JK John Heffner ska komma tillbaka från sin lunch. Tjalle bläddrar förstrött i en skrift som beskriver JK-ämbetet. Där står det att JK:s främsta uppgifter är att ha tillsyn över dem som utövar offentlig verksamhet. Några rader längre ner står det att JK har tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt fullgör sina åligganden. "Bra!", tänker Tjalle Tvärvig och stoppar skriften i innerfickan för att läsa vid senare tillfälle. I efterhand skulle Tjalle Tvärvig komma att undra vem som har tillsyn över att JK fullgör sina åligganden och vad som gav honom juridisk och moralisk rätt att förstöra det som antecknades vid Tjalles förhör.

Heffner inleder med att förklara bakgrunden till utredningen. Han uttrycker också sin tacksamhet för att Tjalle Tvärvig, som han säger, på eget initiativ kontaktat JK. Tjalle blir förbryllad och förklarar att han förutsatt att han skulle förhöras men ville bli kallad med några dagars varsel och därför genom ett telefax bett Gunnar Pettersson kontakta honom på sin hemtelefon. Samtalet fortsätter utan att Heffner och Pettersson tar närmare notis om Tjalles invändning.

Tjalle berättar från början och mycket detaljerat om vad som hände i samband med att Bertil Eskilsson körde för fort. Både Heffner och Pettersson antecknar flitigt. Det är Heffner som leder förhöret och ställer kontrollfrågor för att förvissa sig om att han uppfattat Tjalle korrekt. När Tjalle berättar att Kalle Larsén stoppade in huvudet i polisbussen och citerade Bertil Eskilssons vädjan fortsätter Heffner och Pettersson att anteckna utan att röra en min. Heffner ber dock Tjalle att upprepa ordagrant vad Kalle sa. "Hur brukar ni göra när kollegor kör för fort? Går inte det här att ordna på något sätt?" säger Tjalle överdrivet tydligt och långsamt. Han reserverar sig för ordföljden i den sist citerade frågan och säger att det kan ha varit "Går det här inte att ordna på något sätt?".

Tjalle förklarar för Heffner att han skrev ner vad Kalle berättat eftersom Tjalle vis av tidigare händelser insett att det är viktigt att göra egna anteckningar omedelbart efter händelser som denna. På Heffners fråga berättar Tjalle att anteckningen finns sparad men att han inte har den med sig. (Däremot berättade inte Tjalle att han förde anteckningar på allt av betydelse rörande händelsen, även åtskilliga veckor efter fortkörningen.)

Heffner begärde aldrig att få se anteckningen. Inte heller finns den omnämnd i hans utredning. Där står istället att "den utredning i övrigt som föreligger i ärendet väl stämmer överens med de uppgifter som Bertil Eskilsson och Kalle Larsén har lämnat". Tjalle Tvärvig är glad att han inte gav anteckningen till Heffner. Då hade den förmodligen hamnat i papperstuggen tillsammans med övriga handlingar.

När förhöret var slut antydde Gunnar Pettersson att det var bra att Tjalle tagit kontakt med JK. Återigen tvingades Tjalle förklara syftet med sitt fax och att han förutsatt att bli kallad oavsett sitt faxmeddelande, eftersom det var känt att Tjalle varit på platsen. Pettersson svarade att det inte alls var säkert att Tjalle skulle blivit kontaktad om han inte själv kontaktat JK. Tjalle tyckte det lät underligt och hans tveksamhet till JK:s arbetsmetoder och vilja att göra en noggrann utredning blev allt större.

Några dagar efter förhöret ringer Gunnar Pettersson och kallar Kalle till ett nytt förhör. Kalle är irriterad och berättar att han med syrlig ton frågat Gunnar Pettersson om han borde ta advokat med sig. Tjalle tyckte naturligtvis att Kalles fråga var berättigad men Pettersson hade sagt att det inte var någon fara och att det bara gällde några kompletterande frågor.

Kalle oroade sig mycket och undrade vad JK ville. Tjalle tyckte synd om Kalle eftersom Tjalle förstod att Kalle gett JK en felaktigt bild av vad som hänt. Därför berättade Tjalle att han sagt som det var - att Bertil Eskilsson försökt klara sig från rapportering. Kalle blev orolig. Han sa att han inte velat nämna det för JK eftersom han tyckte det var "onödigt att det kom ut". Tjalle Tvärvigg försökte få honom förstå att det var lika bra att säga som det var.

Kalle verkade inte vilja lyssna utan frågade istället hur han skulle kunna bortförklara det hela för JK. Tjalle upprepade att det nog var lika bra att säga som det var. När Kalle senare kom tillbaka från förhöret var han uppsluppen och uppträdde självsäkert. Han undvek att diskutera förhöret med Tjalle. Tjalle förstod att Kalle återigen inte sagt som det var.

Senare berättade Kalle att han i det andra JK-förhöret bortförklarat det hela med en version som gick ut på att Bertil Eskilsson varit nyfiken på de administrativa rutinerna när poliser kör för fort och "hur det handläggs kollegor emellan". Tjalle blev uppgiven av Kalles duperingsförmåga och ångrade att han varskott Kalle om vad JK-förhöret skulle handla om. Istället för att ta chansen och säga som det var utnyttjade Kalle Tjalles välvilja till att kunna ljuga på ett trovärdigt sätt inför JK.

Löggen blir fr.o.m. nu Kalles nya officiella version av händelsen, även om han så långt som möjligt undviker att prata om det hela. När utredningen sedan var klar visade det sig att JK gått på lögnen; Triumferande citerade Kalle några rader ur beslutet från den 17 november: "Kalle Larsén har hanterat situationen på ett korrekt sätt och han har handlat med integritet." Tjalle Tvärvigg suckade åt Kalles rymliga samvete och fåfänga. En annan handledare berättade att han höll på att spy.

Andra kollegor hade roligt åt JK:s formulering att "Bertil Eskilsson har strävat efter att bli behandlad som vilken annan polis som helst i en liknande situation". Alla poliser känner till att vissa fortkörande kollegor många gånger förväntar sig att bli (och ibland

blir) särbehandlade och slippa rapportering. Mot bakgrund av detta ter sig JK:s skrivning både komisk och motsägelsefull. Den vittnar dessutom om okunnighet om den speciella yrkeskultur som präglar poliskåren.

Själv reagerade Tjalle Tvärvigg mest över JK:s oförmåga att ifrågasätta fakta. Av hans utredning framgår det att Bertil Eskilsson inte kände till att han körde för fort när han ertappades. Vidare framgår det att Bertil Eskilsson inte haft mer bråttom än att han, som han uppgivit, förmodligen stannat för att hälsa även om han inte blivit stoppad.

Av primärrapporten, som JK enligt egen uppgift tagit del av, framgår det att Bertil Eskilsson uppehållit sig på platsen i fem minuter. Trots alla dessa omständigheter ifrågasätter inte JK varför Bertil Eskilsson - som inte kände till att han över huvud taget kört för fort - påstår att han kört för fort med stöd av reglerna om brådsående yrkesutövning.

Trots att både Tjalle Tvärvigg och en annan handledare berättat för JK att Bertil Eskilsson försökt utöva påtryckningar mot Kalle Larsén nämns inte detta en enda gång i beslutet. Istället skriver JK, som tidigare nämnts, att "den utredning i övrigt som föreligger i ärendet stämmer väl överens med de uppgifter som Bertil Eskilsson och Kalle Larsén har lämnat".

John Heffner har i en intervju i efterhand förklarat att han fäste större tilltro till Kalle Larséns uppgifter än Tjalles. Att Tjalles trovärdighet ifrågasätts av JK får Tjalle stå ut med. JK är för övrigt den ende som inte trott på Tjalle.

Ingen annan, inte ens de kollegor som starkt ogillade att Tjalle senare samtalade med TV-nytt Lisbeth Högström, har ifrågasatt hans uppgifter. Kanske beror det på att de inser att Kalle Larsén och Bertil Eskilsson har anledning att ljuga. Detta tycks inte JK ha reflekterat över. I vart fall framgår det inte av beslutet.

Tjalle har i efterhand ifrågasatt varför det i JK:s beslut står att de inblandade lämnat samstämmiga uppgifter. Frågan ställdes till handläggaren Gunnar Pettersson som svarade att syftet med utredningen inte var att undersöka om Bertil Eskilsson utövat påtryckningar mot polisbefäl utan mot aspiranter, vilket redan i inledningen av utredningen kunde konstateras inte ha skett.

Pettersson uppgav vidare att "man måste förutsätta att en polis talar sanning" och syftade på Kalle Larsén. Gunnar Petterssons inställning tydde på en anmärkningsvärd naivitet och Tjalle Tvärvig undrade i sitt stilla sinne om polisens internutredare har samma rosaskimrande uppfattning om polisens heder. Knappast!

Några dagar efter det att JK:s utredning var klar, närmare bestämt den 21 november, ringde Lisbeth Högberg från TV-Nytt. Hon uppgav att hon fått ett anonymt tips från - som hon antog med ledning av handstilen och brevets innehåll - en kvinnlig polisaspirant. Tipset gick ut på att Bertil Eskilsson försökt klara sig undan rapportering och att Tjalle berättat detta för JK. Tjalle ville inte diskutera saken närmare med Högberg men föreslog att hon kunde kontakta JK och be att få titta på förhørsanteckningarna. Hon sa då att hon inte fått tag på John Heffner men att hon talat med handläggaren Gunnar Pettersson som meddelat att förhørsanteckningarna var förstörda.

Tjalle Tvärvig var övertygad om att Högbergs uppgifter var ett journalistiskt knep för att få honom att prata. Tjalle vidhöll att han inte ville prata och föreslog att Lisbeth skulle kontakta Gunnar för att få uppgifterna av honom istället. Hon var dock envis och de kom till slut överens om att hon eventuellt skulle ringa tillbaka sedan hon talat med Gunnar.

Högberg ringde redan nästa dag. Hon lät upprörd och sa att Heffner "kört papprena i en tugg". Först trodde inte Tjalle på henne men småningom blev han övertygad om att hennes uppgifter var riktiga. Gunnar hade dock muntligen redogjort för vad Tjalle sagt under förhöret. Lisbeth frågade Tjalle om Gunnars uppgifter var riktiga. Hon lät Tjalle förstå att Gunnar skulle ifrågasättas i ett reportage. Det låg också nära till hands att tro att Bertil Eskilsson och kanske också Kalle Larsén skulle ifrågasättas.

Tjalle Tvärvig hade ingen lust att sälla sig till de ifrågasattas skara. Därför bekräftade Tjalle att uppgifterna var riktiga. Även om Tjalle Tvärvig ansåg att Kalle Larsén klandrat till det rejält och fick stå sitt kast tyckte Tjalle det var onödigt att Kalle skulle hängas ut i TV. Högberg upprepade dock att det var JK:s handläggare som i första hand skulle ifrågasättas.

Flera gånger försökte Högberg övertala Tjalle att ställa upp i en intervju. Tjalle vägrade envist med hänvisning till att det inte var Tjalle som borde uppmärksammas utan de som gjort fel. Tjalle gick däremot med på att träffa Högberg för att diskutera saken närmare.

Det gjorde de redan samma dag. Tjalle bekräftade att de uppgifter som Högberg fått fram, främst från JK, var korrekta. Hon bad att få se anteckningen som Tjalle Tvärvigg berättat om för JK. Högberg fick, efter viss tvekan, hans tillåtelse att ta en kopia av den.

Hon fortsatte med övertalningsförsöken att få Tjalle att ställa upp i en intervju. Tjalle vägrade och hon hade svårt att dölja sin besvikelse. Tjalle förstod att det bland hans arbetskamrater kunde uppfattas som kontroversiellt att han berättat sanningen för Högberg. Därför gick han samma dag till chefen Ronnie Pirelli och berättade att han sagt som det var och att han visat en del av sina tjänsteanteckningar. Ronnie reagerade inte nämnvärt över det hela och Tjalle tog det som en bekräftelse på det han hela tiden förutsatt; att hela enhetsledningen var informerad om vad som hade hänt.

På kvällen samma dag som Tjalle träffade Högberg ringer Tjalle hem till Kalle för att förvarna honom om att TV-Nytt förmodligen har ett inslag om JK:s utredning. Tjalle har tidigare berättat för Kalle om att Högberg kontaktat honom och han blir nu påtagligt oroad. Han undrar vart Högberg "vill komma". Gång på gång påpekar han att utredningen är avslutad och att de inte bör yttra sig i massmedia.

Tjalle förklarar att Högberg undersöker varför JK inte kritiserat Bertil Eskilsson för att denne frågat Kalle om det inte gick att "ordna". Kalle blir alltmer irriterad och uppmanar Tjalle att "lägga lock" på händelsen. Tjalle Tvärvigg försöker påtala det omoraliska i att hålla inne med uppgifter och säger att han tycker att var och en får uttala sig efter eget samvete. Kalle förklarar att det inte är fråga om moral och hänvisar till att saken är avslutad i och med JK:s beslut. Han uppger att anledningen till att han inte sagt som det är till JK är att han tyckte det var onödigt att Bertil Eskilssons ord skulle komma ut "offentligt". Kalle anser att pressen inte har med det att göra.

Han upplyser Tjalle också om att han fått information om att det kommer att vidtas åtgärder med anledning av Kvällstidningen Expertens artiklar. Tjalle antar att Kalle fått informationen från sin fru. Syftet med telefonsamtalet var att förklara för Kalle varför Tjalle berättat för Högberg hur det hela gick till. Tjalle förstod nämligen, med tanke på Kalles inställning till Westin, att han, utan Tjalles förklaring, skulle bli arg och sakna all förståelse för att Tjalle pratat med pressen.

Tjalle var också klok nog att förstå att även om han förklarade så fanns det risk att Kalle skulle bli arg och, i syfte att rädda sitt eget skinn, beskylla Tjalle för att ljuga eller ta till ännu värre metoder i syfte att tysta Tjalle. Därför spelade Tjalle in samtalet. Eftersom Tjalle var orolig för Kalles kommande reaktion på TV-Nyttinslaget undvek han att så här långt i efterhand ifrågasätta eller klandra Kalle för vad han gjort. Det var heller inte meningsfullt eftersom Kalle under samtalets gång nu t.o.m. försökte hävda sin lögn från det sista JK-förhöret inför Tjalle. Tjalle Tvärvig var överdrivet lättsam mot Kalle och undvek t.o.m. att gå i polemik med honom då Kalle påstod att allt handlagts korrekt.

Så snart Tjalle fått Kalle att på bandet berätta att han inte sagt som det var till JK eftersom, som han uttryckte det, Kalle inte ville att det skulle komma ut offentligt (vilket var en formulering som liknade den Bertil Eskilsson, enligt vad Kalle sa till Tjalle vid radarkontrollen, använt sig av vid konversationen med Kalle), var Tjalle Tvärvig nöjd.

När TV-Nyttinslaget sänds på kvällen den 23 november presenteras Tjalles uppgifter som nya och sensationella. Det framstår som om Tjalle Tvärvig "trätt fram" och för första gången berättat vad som egentligen hände. Det kändes orättvist eftersom Tjalle så ingående berättat hela händelseförloppet för JK för flera veckor sedan.

Tjalle intalade sig själv att det ur journalistens och allmänhetens synvinkel var nya uppgifter. Däremot förutsatte han att de kollegor som var insatta i ärendet skulle uppfatta reportaget annorlunda. De närmaste arbetskamraterna, som var väl insatta i Kalles och Bertil Eskilssons förehavanden, dunkade Tjalle i ryggen och var mer roade än Tjalle Tvärvig själv av den återupplivade turbulensen. Andra kollegor visste inte på vilket ben de skulle stå. Ängsligt försökte de känna efter åt vilket håll vinden blåste. En mindre grupp poliser på enheten försökte ta billiga poäng på att Tjalle "läckt till massmedia".

Reaktionerna var väntade. Man behöver inte vara särskilt länge på en arbetsplats för att kunna förutsäga hur kollegor utan integritet ska agera i känsliga situationer då det saknas en polisledning med pondus. Istället för att klandra sig själv ansåg Kalle Larsén att Tjalle skulle ta konsekvenserna av händelseutvecklingen. Han framförde det inte direkt till Tjalle.

Istället gick han till sin chef Ronnie Pirelli och påtalade att han aldrig mer skulle kunna arbeta tillsammans med Tjalle. Kalle hänvisade också till att han efter TV-Nyttinslaget fått problem med hälsan. Pirelli, som aldrig ifrågasatte Tjalles uppgifter, tog märkligt nog parti för Kalle och uppgav nu att han var irriterad över att Tjalle uttalat sig i media.

Samtidigt medgav Pirelli dock att det var bra att Tjalle samma dag som TV-Nyttinslaget skulle sändas berättat för honom om kontakterna med Lisbeth Högberg. Tjalle Tvärvig tolkade Kalles utspel som ett försök att få Tjalle omplacerad. Själv tyckte Tjalle att om någon skulle omplaceras så var det Kalle själv som genom sitt agerande utgjort ett dåligt föredöme för ett stort antal polisaspiranter och utsatt en hel grupp för missaktning och hård massmediabevakning under flera veckors tid. Enhetens chef undvek att diskutera saken med Tjalle. Det som bekymrade Tjalle mest var dock Pirellis uttalade irritation. Tjalle Tvärvig var inte säker på om Pirelli var tillräckligt klarsynt för att inse att det inte var Tjalles utan Kalles och rikspolischefens ageranden som var orsaken till massmediabevakningen.

För säkerhets skull kontaktade Tjalle Tvärvig Stora Föreningens ordförande Gunnar Gunnarsson. Gunnarsson blev upprörd över det Tjalle Tvärvig berättade och förklarade att Föreningen skulle biträda med jurister om någon mot förmodan kom på tanken att Tjalle skulle omplaceras. Gunnarsson uttryckte stor irritation över hela händelsen och undrade högt för sig själv om Bertil Eskilsson insett vilka konsekvenser händelsen fått för de enskilda polismännen.

Gunnarsson berättade att han talat med Bertil Eskilsson som uppgivit att han aldrig kommit på tanken att hävda "brådskande tjänsteuppdrag". Det var helt och hållet "kommissarien på platsen" som föreslagit det, hade Bertil Eskilsson sagt och syftat på Kalle Larsén. Gunnarsson lovade ringa länspolismästare Stig-Erik Hjälmare för att förvissa sig om att det inte skulle vidtas några omplaceringsåtgärder.

Några dagar senare berättade Gunnarsson att Hjälmare övervägde att kontakta JK och förklara att dennes beslut möjligen fattats på felaktiga grunder och att utredningen eventuellt borde kompletteras. Gunnarsson skulle i så fall begära att få bli förhörd av JK och, som Tjalle Tvärvig förstod det, berätta att Bertil Eskilsson uppgivit att han aldrig hävdat "brådskande tjänsteuppdrag".

Ytterligare några dagar senare ringde Tjalle Tvärvig till Gunnarsson för att berätta att enhetsledningen nu förhöll sig passiv och att ingen vidtagit några åtgärder mot Tjalle. Gunnarsson berättade att Hjälmare givit chefen för Överpolisavdelningen, Svenne Sandstorm, i uppdrag att se till att Tjalle Tvärvig inte skulle utsättas för några sanktioner. Tjalle frågade om Gunnarsson hört något mer om Hjälmares eventuella kontakter med JK. Gunnarsson sa att Hjälmare ändrat sig och inte skulle kontakta JK.

Tjalle blev naturligtvis besviken men hade ändå förståelse för att Hjälmare inte ville bli inblandad. Dessutom förstod Tjalle att det var kontroversiellt att en länspolismästare vänder sig till JK och påtalar eventuella brister i en utredning rörande en rikspolischef. Det krävs nog ganska mycket mod för att våga göra det. Sådant mod finns inte inom den svenska polischefskadern. Det massmediala intresset för händelsen avtog och under några veckors tid nämndes inte rikspolischefens fortkörning över huvud taget.

I början av december får händelsen nytt bränsle sedan Bertil Eskilsson skrivit ett brev till överåklagare Sten-Åke Alamo. Rikspolischefen är kritisk till en debattartikel som Alamo skrivit och som publicerats i tidningen Dagsnyheterna den 12 oktober. Tidigare hade Tjalle känt irritation, uppgivenhet och vanmakt över olika befattningshavares sätt att hantera ärendet. Nu blev Tjalle rent ut sagt förbannad över rikspolischefens tilltag.

Med tanke på hur han uppträtt och vad han sagt på kontrollplatsen var det häpnadsväckande att han hade mage att angripa en person som med stöd av tryckfrihetsförordningen yttrade sig i massmedia. Tjalle hade förväntat sig att Bertil Eskilsson, av taktiska skäl, velat att händelsen skulle falla i glömska. Eftersom Alamo skickat brevet vidare till Riksåklagaren kontaktade Tjalle denne för att höra hur ärendet skulle handläggas.

Tjalle uppgav att han gärna stod till tjänst med upplysningar rörande fortkörningen, eftersom allt inte kommit fram i JK:s beslut. Riksåklagaren uppgav att ärendet förmodligen var att bedöma utifrån reglerna i tryckfrihetsförordningen och att det sannolikt inte skulle leda till några åtgärder från hans sida, eftersom tryckfrihetsärenden handläggs av Justitiekanslern.

Med anledning av Tjalles uppgifter beslutade dock Riksåklagaren att en handläggare skulle kontakta Tjalle. Detta resulterade i sin tur att Tjalle uppmanades skicka en formell skrivelse. Detta gjordes och skrivelsen skickades vidare till Regionåklagaren i Stora Staden. Tjalle blev kontaktad av en kvinnlig åklagare. De förde en lång

diskussion om bevisfrågor och den juridiska betydelsen av JK:s utredning. Det slutade med att Tjalle bad åklagaren att om möjligt sekretessbelägga handlingen med hänsyn till allt han fått utstå. Handlingen sekretessbelades och därefter vidtogs inga fler åtgärder.

Även om Bertil Eskilssons fortkörning inte ledde till någon kraftigare JK-kritik har den sannolikt ändå fått ganska stora konsekvenser. Redan innan händelsen uppfattades Bertil Eskilsson av många poliser som en pajas som var barnsligt förtjust i sin uniform. Förutom en förstärkt pajasimage har den f.d. rikspolischefen förlorat i trovärdighet. Även om han i intervjuer mot slutet av sin karriär tycktes undvika ord som moral och heder var det pinsamt att höra honom försöka förkunna något moraliskt budskap.

För Tjalles personliga del har händelsen i efterhand lett till negativ särbehandling av chefer. Vid ett tillfälle sa dessutom Tjalles tidigare chef Hoffa Jonson: "Du har ställt till med ett helvete. Det är många som är förbannade".

Naturligtvis har Tjalles förtroende för JK-ämbetet sargats. Om en liknande händelse skulle inträffa igen kommer det naturligtvis att vara svårt att övertyga en polisaspirant eller annan kollega att det alltid lönar sig att säga sanningen. Som polis visste Tjalle naturligtvis att detta inte är sant, även innan händelsen med rikspolischefen.

Vad som är allvarligt i fallet med Bertil Eskilsson är att en stor grupp aspiranter, under den allra första tiden av sin poliskarriär, fick lära sig att det lönar sig att ljuga. De får t.o.m. se att deras högste chef inte har några betänkligheter mot att försöka klara sig undan rättvisan. Det är också allvarligt att vissa poliser, om än ett begränsat antal, hemfaller åt någon slags tjuvheder och tycks mena att det är illojalt att säga sanningen och att den som gör det är opålitlig.

Om polisen ska ha allmänhetens fortsatta förtroende är det nödvändigt att samhället har förmåga att komma tillrätta med händelser som denna och att blivande poliser får bättre förebilder och behandlas professionellt av Justitiekanslern och andra företrädare för rättssamhället.

På kvällen den 5 september - alltså ganska exakt en månad innan den uppmärksammade händelsen på Valborgsmässovägen - genomfördes en hastighetskontroll på Rallyhovsleden i Stora Staden. Även vid detta tillfälle var det Enhetens aspirantgrupp som upprättade kontrollen. Hastigheten mättes med laserinstrument. Platsbefälet skötte mätningarna.

Han har i efterhand berättat att han fick syn på en mörk saab som närmade sig i hög hastighet. Han genomförde en mätning och kunde konstatera att saaben höll en hastighet av 74 km/h trots att högsta tillåtna hastighet på platsen är 50 km/h. Vad han inte visste i detta skede var att saaben kördes av rikspolischef Bertil Eskilsson. Eftersom mätningen var korrekt och fordonet körde betydligt fortare än tillåten hastighet bestämde man sig för att saaben skulle stoppas.

Samtidigt upptäcker platsbefälet att en bil som färdas bakom saaben ser ut att köra ännu fortare. Han väljer att göra en mätning även på detta fordon. Lasern bekräftar att den bakomvarande bilen kört fortare än saaben. I och med att den nya mätningen gjordes raderades resultatet av mätningen på Bertil Eskilssons bil.

Enligt FAP ska, förutom hastigheten, också mätavståndet anges i platsprotokollet. Detta avstånd hade man inte hunnit anteckna eftersom den nya mätningen skedde omedelbart efter den första. Därför bestämde platsbefälet att bara den andra bilen skulle stoppas vilket också skedde. Även saaben svängde in och stannade vid kontrollen trots att föraren inte fått något stopptecken. Då upptäckte man att det var Bertil Eskilsson som körde.

Sin vana trogen hoppade han ur bilen och gick runt och hälsade på poliserna. Platsbefälet kunde inte göra annat än att låta händelsen bero eftersom han inte hade kvar uppgiften om mätavståndet. Hans åtgärd var naturligtvis korrekt och beslutet togs innan han upptäckte att det var rikspolischefen som kört för fort.

Däremot tyckte flera aspiranter att det var synd att deras högste chef klarade sig undan böter. Inte heller blev den senare händelsen på Valborgsmässovägen mindre skadlig av att Bertil Eskilssons fartglädje redan var känd bland trafikpoliser och - inte minst - många polisaspiranter.

Ett år senare, strax före jul, uppmärksammades händelsen på Valborgsmässovägen åter igen i TV-Nytt. Anledningen var Bertil Eskilssons avgång som rikspolischef. I ett TV-Nyttinslag lät sig Tjalle intervjuas. Detta fick till följd att han plockades bort från den dyra och eftertraktade specialistkurs som han var uttagen till.

Tjalle har numera slutat vid polisen och driver en framgångsrik juristfirma.

Som alla säkert förstår är denna historia uppdiktad från början till slut. Om några namn eller händelser i denna saga kan förknippas med verkliga personer är det i så fall en ren tillfällighet!